IN HONOR OF THE KOREN MESORAT HARAV SIDDUR Published by the OU Press and Koren Publishers Jerusalem (2011)

Jacob J. Schacter

The Jewish Center, New York City

November 14, 2011

ז. אַמֵר רָבִּי יְהוּדָה בַּר סִימוֹן יְהִי עֵרֵב אֵין כְּתִיב כָּאן אָלָא יַנְיְהֵי עֶרֶבי מָבָאן שֶׁתָיָה פַדֵר זְמַנִּים קֹדֵם לָבֵן אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ מְלַמֵּד שֶׁהָיָה בּוֹרֵא עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיכָן עַד שֶׁבָּרָא אָת אַלוּ אָמֵר דֵין הַנָּיָן לִי יָתְהוֹן לָא הַנָּיָן לִי אָמֵר דַ׳ פּיֹנְחָס טַעְמֶה דְרַ׳ אַבָּהוּ (בראשית א, לא) ׳וַיַּרָא אֱלֹהִים אָת כל אשר עשה והנה טוב מאר׳ הין הנין לי יתהון לא הנין

מפורת השים

מוספחה פ"ג לקמן כע. לג. (תפנים ג:)

תפלת השחר

עין משפט נר מצוה

מכדיל ברשפונם. פעם ראשונה מחשלל בשכיל חפלה של מכשיו בשבת תחפלל ערכית שחים. דהיע של מולאי שבת - לפיכך אותר בה הבדלה בחוץ הדעת והשניה היא בשכיל תשלמי מ"ח ספן קת ספ" ש: ומבדיל בראשונה וט'. כתב רביט יהודה אם סטה ולא הזכיר ר"ח מפלח שבת אינו מבדיל בה: שניה שלפה לו . בשכיל תפלח מ"ש ח בפיין שמששש בתנחה לא יתפלל עוד בלילה דלחה יתפלל עוד הרי כבר התפלל כל וראשונה לא עלחה לו שאינה כלום שאין לו להקדים (א) תפלה שעבר תורה אור ומנה לתפלה שומנה עכשיו והשניה

נמי לא עלתה לו לשל שבת הואיל והבדיל בה גילה דעתו שאינה של שבת והיא מחשב לשל ערבית: אבום פקטם. כדקחני בברייסא לקמיה: כעד פפידים פקנום . חנשי כנסת הנדולה: רבי יסודם .ס"ל שחין חמיד של שחר קרב אלא עד ארכע שעות: אברים. של שונות: ופדרים. של שאר קרבטת שמרק דמן קודם שקיעת החמה קרבין כל הלילה וכערן חקנו חפלח ערכית: מנחם בדולם. אם כא להקדים חמיד של בין הערכים אינו יכול להקרימו קודם שם שעות ומחלה דבין הערבים לחיב ביה מכי ינסו לללי ערב משהחמה טטה למערב דהייט משש שעות ומחצה ולמעלה דאמר מר חצי שש וחלי שכע חמה עומדת בראש כל אדם באמלע הרקיע (ספהים ד' נד-):

אקרבטת וכי עייט כתוספין ולא מלאו מפלה כנגדה עמדו הם ומקטה: כפי דאיני לרבט פד ולא פר ככלל:

חנו רבנן "מעה ולא התפלל מנחה בערב שבת מתפלל בליל (ו) שבת שתים ימעה ולא התפלל מנחה בשבח מתפלל במוצאי שבת שתים של חול מבריל בראשונה ואינו מבריל בשניה ואם הבריל בשניה ולא הבריל בראשונה שניה עלחה לו ראשונה לא עלחה לו למימרא דכיון דלא אבריל בקמייתא כמאן רלא צלי רכי ומהדרינן ליה ורמינהו *פעה יולא הוכיר נבורות נשמים בתחיית המתים ושאלה יבברכת חשנים מחזירין אותו הברלה יבחתן הדעת אין מחזירין אותו ספני שיכול לאומרה על הכום קשיא איחמר רבי יוסי ברבי חנינא אמר יחפלות אבות תקנום רבי ידושע בן לוי אמר 'תפלות כנגד תמירין תקנום תניא כוותיה דר' יוסי ברבי תנינא ותניא כוותיה דרבי יהושע בן לוי תניא כוותיה דרבי יוםי בר' חנינא אברהם תקן תפלת שדרת שא "רישכם אברדם בבקר מהמנס לפנכ. זמן מתיר של כין אל רבקם אשר עכור שם "ואן עבידה אלא " המניכים ככל יום ממשם ששח ((פינ ה)

אל המקום אשר עמר שם "ואין עמידה א"א ומחלה ולמעלה כדמן בתחיר נוחס הפלה שבאמר "ויעמר פינחם ויפלל יצרקסיים (יומה) נמחט במחנה ומחלה וקרכ הפלה שבאמר "ויצא יצרק לשורמשיים מחלה והחם ממכז מעמל: בשרה לפנות עורב ואין שירה אלא תפלה " פננפנסס מסרוס. חלק את כשמה בשרה לפנות עורב ואין שירה אלא תפלה " פננפנסס מסרוס. חלק את כשמה ישנאמר "רתלה לעני כי יעמף ולפני ה'ממיסומחלה הנוחרים כיום וחמלא פלג ישפוך שיוז יעקב הקן הפלת ערכית שנאמר "ב חתרון של מנחה מיח שעום חמר "ייפגע בסקים וילן שם דואין פגיעה אלאתם מרכיע ולמעול : רמי לא פיפא סכי.

יופעי בסקט ויין שבו ואן שבעיר העם מי ומחס רני יוסי נרני מינול ורנק תפלה שנאבר "ואתה אל התפלל בעד העם מ" ולממכינה לקרנטמ: eale oaceי הזה ואל תשא בעדם רנה והפלה האל תפגע agree. אלו מיכרנע המתכינה בי ותניא בוותיה דד יהושע בן לוי "כפני כה אברו תפלת השחר עד חצות שהרי חביד של שחד קרב ותולך עד חצות ורבי יהורה עד ועד ככלל. לרכי יהוה היו הקו אכר עד ארבע שעות שהרי חביר של שחד סרב והולך עד ארבע שעות ומפני מה אמרו

חפלת הבערה עד הערב שהרי תביד של בין הערכים קרב והולך עד הערב רבי יהודה אומר עד פלג המנחה שהרי חמיד של בין הערבים סרב והולך עד פלג המנחה ומפני מה אמרו תפלח הערב אין לה קבע (א) מי מינ שהרי אברים ופרדים שלא נתעכלו מבערב סרכים והולכים כל הלי וספני כה אפרו של כוספין כל היום שהרי קרבן של כוספין קרב כל היום רבי יהודה אוטר עד שבע שעות שהרי קרבן מוסף קרב והולך עד שבע שעות ואיוו היא 'פנחה גדולה משש שעות ומחצה ולמעלה

מעה ולא החפלל מנחה במים ום' סעה ולא התפלל חנחה

ספיף: מיי שם מוכה ח חפלת המנחה מבעוד יום לבד ר"ח שלא הזכיר א"כ אין מרויח כלום אם יחזור ריחפלל במולאי ריח הרי לא יזכיר עוד ספלת ר"ח וי"ח ככר התפלל ולא דמי להא דאמר הכא מעה ולא הספלל מנחה בשבת דמהסלל פרבית בחול שחים פירוש של חול משום שלא החפלל כלל איכ ירציה ספלת יהה כשמחפלל במיש אפיפ שלא יוכיר של שבת וא"ה והלא הוא מספלל יותר ממה שהוא חייב להתפלל שלא היה לו להתפלל כי אם ז' ברכות וכוח מספלל ייח בכך חין לחום שנם בשכח היה דין שיתפלל כל ייח רק שלא כצריכובו מפני הטורח נמלא שמרויח כל חפלתו אכל כשמעה ולא הוכיר של ריח כבר התפלל איכ לא ירנית כלום אם יתפלל במולאי ר"ח (דהא)[והיה] נמי אם החפלל במנחה בשבח יית שלמות ולא הזכיר של שבת נראה דלמ"ש לא יתפלל שתים דכבר החפלל י"ח ברכות ותיהו ברב אלפס לאמשמע כן דאפי' היכא דאיט מרזיח כלום מלריך להחפלל פעם אחרת חה לשוט שכמב אהא דקאמר שמבדיל ברתשונה וחינו מבריל בשניה וחם לא הכדיל בראשונה והבדיל בשניה שניה עלמה לי ראשונה לא עלמה לו דאיבטי ליה לאקרותי תפלת שניה ברישמ(דהכי)[דהיא] חובה וכיון דלא אבריל ברישא ואבריל בבחרייחא גלי דעםים דקדנתריים אסיא מונה כלכך בעי למהרר ולנלויי זימנה אחריםי כרי להקרים מוכם שעתים כרישה וחי אבריל בסרוייהו אעיג דלא מיכפי לים למעבר ככי לא מחוייב לאסדורי בשרי לל פתי לגיים להי לא אבדיל אפילו בחדא מנהן (בספר מד) אחיים להי לא אבדיל אפילו בחדא מנה ולא הבריל הפני הדשמה ולא ביו החדרין אים הפני הדשם אין הי החדרין אים מפני שיכו לאומרה ולא ביו לא בדיל בי או מפני שיכו לאומרה ובל א ביו לא ביו לאומר החדיל או החדרים או המלידן החדא המליד של החדרים המליד של החדרים המליד של החדרים המליד של המריל המליד של המריל המליד של המריל המליד של שני המליד מותר המליד במינוני במינו ואי לא אבדיל אפילו בחדא מכמון

מוג שם פור ושים לוריה סיי קיד שעיף כ: ד מייי שם כלכה ק סמג שם קודים חדים משכני מלכני ו משקד (דכ מומס מכני מיד ד (דב מומס מכני ית ז חמיי מיצ מס כני ד ממע מס מידיע מרת מי כליע משקף מני

מסררין לפכן

תרות הביח

The Unique Permission to Ask "Eikhah" on Tish'ah be-Av

Piyutim were composed for two reasons. First, to teach people. On Pesah we recite piyutim about hametz and matzah, the seder, and similar topics. It was impossible for us to teach without the piyutim because the government did not allow us to do so more directly. Second, piyutim enable us to express our praise and thanksgiving, hallel ve-hoda'ah, to Ha-Kadosh Barukh Hu.

ily, he does not rend his garments with the word eikhah. On the Barukh Hu. If someone, God forbid, loses a member of his famthe Gemara in the name of God. This is My will, and that is all! way? "Kakh alah be-mahshavah lefanai" (Menahot 29b), says you have to address yourself to Ha-Kadosh Barukh Hu this to understand? What allows you to be so bold? What right do thing to me? What do you mean, "how" or "why?" Who are you erable. Who am I to ask Ha-Kadosh Barukh Hu to explain anycannot ask eikhah, "why." The very question of eikhah is intolother day, if, God forbid, disaster strikes, the law is that a Jew contrary; we are not allowed to ask such questions. On any to say Kinot, to ask and to complain? Normally, the rule is to the But this raises a very serious question. What right do we have You have done it?" "Why did You do it?" "I don't understand." Eikhah means "how" or "why": "How is it possible?" "How could ately recites the Vidduy. Normally our words do not consist of true and just, and that is all. He says "I sinned," and immediacknowledges that the judgment of Ha-Kadosh Barukh Hu is he says, "Blessed be . . . the true Judge" (Berakhot 54a). He contrary, when a Jew finds himself in a catastrophic situation, In situations of distress, we never ask questions of Ha-Kadosh and nothing more hata'nu," [We ask forgiveness] "for the sin we have committed," questions but of vidduyim, confessions. We say, "Al het she-By contrast, Kinot are made up of questions and complaints.

is the characteristic word of Kinot. The mitzvah of Kinot is to ask eikhah, to do something that is normally forbidden. There is no Vidduy on Tish'ah be-Av, there is no Tahanun. Tish'ah be-Av is a day of complaining. On Tish'ah be-Av, Jewish law simply relieves the Jew of saying Vidduy and tells him, "Go on with your complaints." Ha-Kadosh Barukh Hu wants it and permits it. And not only is permission granted, but Ha-Kadosh Barukh Hu actually requires this of Keneset Yisrael. We are required to ask "How is this possible?" The entire Book of Eikhah revolves around questions that we would not be permitted to address to the Almighty in times of avelut hadashah.

divine inspiration, we would have been enjoined from asking but as Megillat Kinot or Sefer Kinot. The first sefer ha-kinot was it is kinot. In fact, Sefer Eikhah is known not as Megillat Eikhah word eikhah. Sefer Eikhah is not the introduction to the Kinot, Jeremiah wrote a book in the biblical canon that begins with the that allows them to ask eikhah on Tish'ah be-Av because Our right to ask on Tish'ah be-Av comes from the precedent set thing today that is prohibited to us every other day of the year? wise we would be prohibited from reciting them. revolve around a word in Eikhah. They have to do so, for otherreject it, we have a right to ask eikhah. In fact, many kinot Jeremiah asked eikhah and Ha-Kadosh Barukh Hu did not were said prophetically and committed to writing. Since on our own; we have to begin by first reciting the kinot that the question eikhah. We cannot just ask questions and say kinot Eikhah. If Jeremiah had not written the Book of Eikhah with for us by Jeremiah. A special license is granted Keneset Yisrael But why is today different? Why are we allowed to do some-

That is why we do not say Kinot right after Ma'ariv on the night of Tish'ah be-Av. The right to say Kinot is established only by reading the Book of Eikhah first. And that is why there is no interruption then between the Book of Eikhah and the Kinot. The Kinot we recite are simply a continuation of the

89 —

2

prophet Jeremiah asked eikhah, and only then do we have right to do so. Kinot of Megillat Eikhah. We need to set the precedent that the

Shirim on Pesah and Kohelet on Sukkot. that has a link with the holiday. And the same is true of Shir ha for example, and other themes as well. We read a biblical book it highlights the theme of the conversion of the Jewish people, Book of Ruth is related thematically to the holiday of Shavu'ot of Ruth on Shavu'ot, Shir ha-Shirim on Pesah, or Kohelet on opinion, Eikhah on Tish'ah be-Av is different from, say, the Book ation, between Tish'ah be-Av and the Book of Eikhah. But in my Sukkot. These readings represent two different kiyyumim. The answer. It is quite obvious that there is some link, some associone accomplish by it? The question is not very difficult to ing Megillat Eikhah on the night of Tish'ah be-Av? What does You will ask me: What is the fulfillment, the kiyyum, of read

ask, even though the question would be inappropriate, and sidered to be so overwhelming that the prophet, or any other highly so, in the context of any other event. human being for that matter, was given unlimited freedom to mourning for the destruction of the Beit ha-Mikdash was con-Ha-Kadosh Barukh Hu by Jeremiah in the Book of Eikhah. The could only have been asked because it was already addressed to that Rabbi El'azar ha-Kalir addresses to Ha-Kadosh Barukh Hu In a word, Eikhah is a matir for Kinot. The question of Eikhah allow us to mourn and grieve over the hurban ha-Mikdash veread in order to obtain a heter, a permission, to say Kinot, to a recital thematically related to the theme of the day. Eikhah is Yerushalayim. We could not say Kinot without Eikhah, because doing so would be an act of arrogance or blasphemy on our part. But Eikhah on Tish'ah be-Av is more than this. It is not just

Tehillim. (True, Megillat Esther is read at night, but it also is usual practice. We never read Ketuvim at night, nor even That is why we read the megillah at night, contrary to our

נקאת תצלת השספון! (כן המקננ שיוא אדם מצאל מ מתכלין התלכן כל הלילה שנאר הוא הקולה וני כתון שנאבר קדב הבקר הדרים אשתה האדמה וישטע מ כתון שנאבר קדב הבקר הדרים אשתה האדמה וישטע מ קלי. האן תצלת קדבית () חברה כוצלת שחרית הבחר האף עם כן נדנו כל ישראל ככל מקשית שימבותיום לחדוצל קדבית וקבלות עלידים כתפלת זו חברה: ז וכן

למשלם משמעלו מדו משמקום מצר מוכרוים נו לבשי"ם ככל מוקים פריסי מסקום מצל ביות ביות מילום מניטי הים ניינו משמעלים: ביות מילון מעל ק"ד עלים) מעל ק"ד עלים ומצח מצים מילו הים מילו משלה (יף "ח פ"ל) מעל ק"ד עלים ומצח מצר היים ניינות מילו מצרים. מניטי מצרים מני ביותר. המניק מין משחין (מציסים דף ל"ב) מצרים מצרים

הקדש עד שיקדנו עבה לסונות אדות. וכון ישראה עשה עודא וכית דעו כך עשר ותקנו להם שבה עשה מרנות על וין המוד. שלם ראשונות שבה לה ושלש אמרוסת הוריה. מעשעיות יש כהן שאלת כל הדברים לשאל תפצח אי לוציר שנה הקרים ביין הא כלשו

3

マンシャン

מאן (דף לים) זלה מישהר משמים בשנים של לכך לים משמים לים לכך לים משקל מישה ובים משמים ובים שקל מישה מישה ובים שקל מישה לים משמים ובים שקל מישה לים משמים ובים שקל הים בים מישה לים משמים ובים מישה לים מי

פרק השעי

ונדנ"ו (ש") שופשים: ראטרו טלנים פיט

משלה אדר השלת שנהה מנווך לשקיעה החכה ביום

. 8 1

כן גם התפילה מתירה לאדם להתייצב נוכח ה'. אם הקרבן הוא חיל ואון ומוצאת את פדיונה מן הגלות האכסיסטנציאלית. אם נכווית מן ההוויה האלוהית האל-סופית. להיפך, מוסיפה היא שמא יכווה מן האל-סופיות ויחדל להתקיים. אין מציאות סופית אמרה תורה, יבוא האדם מול האָלוהים ויעמוד לפניו. לא יפחד אחר אי אפשר להבין את הלכות עבודה שבמקדש. מפעם לפעם, "יוהביא את קרבנו לפני ה"י. התורה תאבה להתייחדות האדם עם האלוהים. אל יברח ממנו, אלא יתגעגע ויתנועע אליו; באופן

→ אין המאמר "תפילות — אבות תיקנום" • סותר את המאמר קיום מצוה, גם התפילה היא מצות עשה.

הביא את שתי הסברות, משלימות הנה הדדית; שניהם, התקדים השני "תפילות — כנגד תמידין תיקנום" (ברכות כו, ב). הרמב"ם ההיסטורי וגם חוק הפולחן שבמקדש, מצדיקים את התפילה.

מטבע התפילה ונוסחתה, ואסרה את ההפקרות והשרירות בגישת לפיכך הקפידה ההלכה על הרשמיות והסדר שבתפילה, על

נם האבות התפללו בעונות אלו. אין רשות לאדם מישראל להוסיף ומנחה. ערבית הנהיגו כנגד הקטרת איברים ופדרים על גבי המזבח. התורה ציוותה להקריב קרבן תמיד פעמיים בכל יום, וגם התפילה, שהיא כנגד הקרבן, נקבעה על ידי אנשי כנסת הגדולה שחרית אי אפשר היה לאומרה. ולפיכך הבו דלא להוסיף עלה. מצינו כי האדם אל האלוהים. אלמלא המקראות המדברים על התפילה

אמנם, הפחד מחלחל, אבל העובדה ההיסטורית לא ניתנה לסילוף. מנהגם של אבות האומה, שניגשו אל האלוהים והתרפקו עליו. להזדקק לצרכיהם, טענו וגם תבעו. אם כן, יכולים אנו לסמוך על איש אל רעהו, גילו לפניו את מצפוני לבם, והטריחוהו כביכול והנביאים, התנפלו לפני הקב"ה בתחינה, שוחחו עמדו כאשר ידבר יש לכך תקדים היסטורי. אנו מוצאים כי האבות, משה רבינו רבותינו התירו את התפילה לא רק משום העובדה כי אי אפשר לו לאדם להתקיים בלי תפילה, אלא גם מחמת נימוק אחר. מוצדקת היא, משום שאי אפשר להתקיים בלעדיה.

אנו מוצאים את הפולחן במקדש -- הקרבת קרבנות כיסוד בהלכה. הבאת קרבן זהותית היא עם קירוב האדם לאלוהים:

עיין ברכות כא, א ותוס' שם ד"ה רב' יוחנן; וברב אלפס, פרק תפילת השחר; רמב"ם, הלכות תפילה פרק א, הלכה י. ועיין אורח חיים קז, ד הלכות תפילה פרק א, הלכה ה; הלכות מלכים, פרק ט, הלכה א. (...וחלואי שיוכל לכוין בג' תפילות הקבועות ליום). 10

"אמר ר' חייא בר אבא אמר יוחנן: כל המאריך בתפילתו ומעיין חובה. פעם אחת דיה. מי שמוסיף הוא כמקריב שני תמידים יי.

בה סוף בא לידי כאב לב" (ברכות לב, ב). אין אנו בקיאים בסידור

תפילת נדבה. לכן אין אנו מתפללים אותה עכשיו.

"אמר ר' יהודה אמר שמואל: היה עומד בתפילה ונזכר שהתפלל

לנו רשות לחבר תפילות חדשות. וכך נוסחה הלכה קבועה בתלמוד: על שלוש התפילות שהותקנו על ידי סופרי ישראל וחכמיו. אין

פוסק ואפילו באמצע" (ברכות כא, א). אסור לכפול אמירת תפילת

רעיונות על התפילה

גדולה נופלת עליו', וכמו שנאמר בדניאל: 'והודי נהפך עלי למשחית תיהם מתטרפות וכו', כמו שנאמר באברהם: יוהנה אימה חשכה "יוכולן כשמתנבאים אבריהן מזדעזעין וכוח הגוף פשל ועשתונר

ותחינה על צרכיו הפעוטים של האדם, כמו שהדגשנו, היא תמיהה אם כן תפילה זו מה טיבה! כל עצמה של התפילה כבקשה ולא עצרתי כחי" (הלכות יסודי התורה ז, ב).

הטרנסצנדנטיות של האלוהים ולהפיל לפניו עתירה על דברים והיא נפלאת ממנו. היכול אדם למצוא מקום דריסת רגל בתוך

מחשבת ההלכה עמלה הרבה כדי לתרץ שאלה זו ולמצוא היתר בלתי חשובים?

(א) כפי שנתבאר, התפילה היא צורך חיוני לאיש הדתי, אין ורשות לבשר ודם לגשת אל יוצרו. היתר זה מבוסס על שלוש אידיאות יסודיות ביהדות.

אפשר לדתיות רעננה וחיה להחזיק מעמד בלעדיה. כלומר התפילה הביטוי הליטורגי היא מן הנמנע. התפילה הכרחית חיא. אי בקיצור --- את כל העושר הרב הגנוז בתודעתו הדתית. בלימת הלבטים והתלאות, את עריגותיו וכיסופיו, את ייאושו ומרירותו, הוא יכול לעצור במעמקי נפשו את ההגות ואת הרגשים, את

תפילה היא מוסד ישן־נושן ביהדות, שנתגלה עם עלות שחר באנטני.

ברם, משה ראה ודיבר את האלוהים לא מתוך בחלה וחרדה, אלא מתוך

246

מנוחת הנפש. עיין שם ברמב"ם.

TRADITION 17:2 (1978): 77 A Tribute to the Rebbitzen of Talne

me-inyana de-yoma. i used to watch her arranging the house use an halakhic term in order to answer this question: she talked and I "happened" to overhear. What did she talk about? I must pass on? I admit that I am not able to define precisely the mas remember the nostalgic tune. I learned from her very much. to watch her recite the sidra every Friday night and I still In fact, it was a monologue rather than a dialogue. She talked periences. I used to have long conversations with my mother to be able to explain it. Permit me to draw upon my own exsoretio role of the Jewish mother. Only by circumscription I hope in honor of a holiday. I used to see her recite prayers; I used

milzvot. I learned from her the most important thing in life which quite often were transmitted to me in silence, I would have She taught me that there is a flavor, a scent and warmth to His hand resting upon my frail shoulders. Without her teachings, to feel the presence of the Almighty and the gentle pressure of in formal compliance with the law but also in a living experience. Most of all I learned that Judaism expresses itself not only

grown up a soulless being, dry and insensitive.

The laws of Shabbat, for instance, were passed on to me by perceived her beauty and splendor. bat; the mothers lived the Shabbat, experienced her presence, and a part of torat imekha. The fathers knew much about the Shabliving entity, as a queen, was revealed to me by my mother; it is my father; they are a part of mussar avikha. The Shabbat as a

to enjoy her twenty-four hour presence. mothers taught generations how to greet the Shabbat and how The fathers taught generations how to observe the Shabbat

Family Kederened, PC 114-15

Two Complementary Missions

that his child obtains the necessary instruction. the father cannot accomplish it all by himself, he must see to it a task. The teaching must be strict, exact and conscientious. If least with its basic principles. Let me confide: it is not too easy must study, comprehend, acquire knowledge and be familiar at values. In order to be acquainted with all these aspects, one tual discipline, a method, a system of thought, a hierarchy of an intellectual nature. Judaism is to a great extent an intellecwithin the covenantal community, since they represent two different personalistic approaches. Father's teaching is basically of There is a distinction between mother's and father's mission

nicates to him the tremor, the heartbeat of Judaism, while playnal domain. The mother creates the mood; she is the artist who is a formal training in the experiential realm. Experiences are coming, singing, laughing and crying responsible for the magnificence, solemnity and beauty. She tells through dreamy eyes and soft melody, through the silence at twithrough association, through osmosis, through a tear or a smile, them, feel them, sense them. It is impossible to provide one with qualities cannot be described in cognitive terms. One may behold the child of the great romance of Judaism. She somehow commumunicated not through the word but through steady contact, light and the recital of Shema. All this is to be found in the materbeauty, grandeur, warmth, and tenderness to Judaism. All these was not just a ceremonial, but a great experiential event. There is Kippur. He did not only recite prayers on those days. The seder enced the Shabbat, the Jew experienced Rosh Hashana and Yom experiential one as well. The Jew not only observed but experi-However, Judaism is not only an intellectual tradition but an Family Paleenel, pp. 39-41

Objectivity and Subjectivity

At this juncture, however, let us digress and examine the problem of objectivity and subjectivity in Judaism. This examination will provide us with the proper background against which to view the institution of marriage.

We know very well that Judaism has always demanded that the religious gesture, though steeped in the deepest strata of the human personality, must be objectified and crystallized in concrete physical deeds. There are two aspects to the religious gesture in Judaism: strict objective discipline and exalted subjective romance. Both are indispensable. For instance, the commandment of Shema requires, on the one hand, an inner act of surrender to the will of the Almighty. On the other hand, this subjective experience of submission must be translated into a physical act of reciting the Shema. The same is true of prayer. It consists of both experiencing the complete helplessness of man, his absolute dependence upon God, and the performance of the ritual of prayer, of reciting fixed texts. The Bible spoke of the commandment to love one's neighbor (Lev. 19:18). However, in Talmudic literature, emphasis was placed not only upon sentiment, but upon action, which is motivated by sentiment. The Hoshen Mishpat, the Jewish code of civil law, analyzes not human emotions but actual human relations. The problem of the Hoshen Mishpat is not what one feels toward the other, but how he acts toward him.

Judaism has always believed that wherever actions are fair and relations are just, whenever man is able to discipline himself and develop dignified behavioral patterns, the latter are always accompanied by corresponding worthy emotions. Feelings not manifesting themselves in deeds are volatile and transient; deeds not linked with inner experience are soulless and ritualistic. Both the subjective as well as the objective component are indispensable for the self-realization of the religious personality. Yet Halakhah lays emphasis upon actions rather than upon experiences, for it is confident that, while actions are capable of stirring the soul, exciting the imagination and firing the heart, feelings - no matter how noble and dignified, no matter how strong and violent - may exhaust themselves in an inner tempest without breaking through to the surface at all. Man, Halakhah has been teaching us, must first of all respond to the call of duty and act in accordance with Divine discipline. Only then may he relive these acts of discipline as fascinating ideals and great experiences. The central dimension of Judaism is the voluntas, the will; God summons man to affirm the binding authority of the Divine norm. Only then does an inner relationship between God and man begin to bud and blossom. Judaism is first a discipline and second a romance.

For additional references to this theme in the works of Rabbi Soloveitchik, see "U-Bikashtem mi-Sham," in Ish ha-Halakhah - Galuy ve-Nistar (Jerusalem, 1979), 210-11, n. 19, and Shiurim le-Zekher Abba Mari z"l, vol. 2 (Jerusalem, 2002), 198-206 (regarding avelut and simhat yom tov; "Ra'ayonot al ha-Tefillah," in Ish ha-Halakhah - Galuy ve-Nistar, pp. 239-43; "Mah Dodekh mi-Dod," in Divrei Hagut ve-Ha'arakhah (Jerusalem, 1982), 79; "Pleitat Sofreihem," in ibid., pp. 137-40; "Al Ahavat ha-Torah ve-Geulat Nefesh ha-Dor," originally published in Ha-Doar 39:27 (May 27, 1960):519, later reprinted in Pinhas Peli, ed., Be-Sod ha-Yahid ve-ha-Yahad (Jerusalem, 1976), 407-08, and in an abridged version printed in Divrei Hashkafah (Jerusalem, 1993), 243-44; "Zemanei ha-Teshuvah ve-Yihudam," in Yemei Zikaron (Jerusalem, 1989), 233; The Halakhic Mind (New York, 1986), 78-81, 85; "Kibbud u-Mora: The Honor and Fear of Parents," Family Redeemed, pp. 126-30; "Petition, Prayer and Crisis," in Worship of the Heart, pp. 13-19, 21; "Intention (Kavvanah) in Reading Shema and in Prayer," in Worship of the Heart, pp. 87-106; "Reflections on the Amidah," in Worship of the Heart, pp. 146-47; Aaron Rakeffet-Rothkoff, The Rav, vol. 2, pp. 147-48, 169-70, 175-80, 210-12; B. David Schreiber, Sefer Nora'ot ha-Rav, vol. 9 (1998), end; Pinhas Peli, Al ha-Teshuvah (Jerusalem, 1975), 40-41, 58 n.; Letter to Morris Laub, dated January 23, 1972, published in R. Nathaniel Helfgot, ed., Community, Covenant and Commitment: Selected Letters and Communications by Rabbi Joseph B. Soloveitchik (Jersey City, 2005), 337-38; Abraham R. Besdin, Reflections of the Rav: Lessons in Jewish Thought (Jerusalem, 1979), 143-44 on the sin of Korah, 163; Arnold Lustiger, Before Hashem You Shall be Purified: Rabbi Joseph B. Soloveitchik on the Days of Awe (Edison, 1998), 17-22.

Prayer is basically an awareness of man finding himself in the presence of and addressing himself to his Maker, and to pray has one connotation only: to stand before God.* To be sure, this awareness has been objectified and crystallized in standardized, definitive texts whose recitation is obligatory. The total faith commitment tends always to transcend the frontiers of fleeting, amorphous subjectivity and to venture into the outside world of the well-formed, objective gesture. However, no matter how important this tendency on the part of the faith commitment is—and it is of enormous significance in the Halakhah, which constantly demands from man that he translate his inner life into external facticity—it remains unalterably true that the very essence of prayer is the covenantal experience of being together with and talking to God and that the concrete performance such as the recita-

*The fact that we commence the recital of the "Eighteen Benedictions" by addressing ourselves to the God of Abraham, Isaac, and Jacob is indicative of the covenantal relationship which, in the opinion of our sages, lies at the very root of prayer. The fact that prayer is founded upon the covenantal relationship is responsible for the omission of Malkbut (God's cosmic kinship or sovereignty) from the "Eighteen Benedictions." In order to avoid misunderstanding, I wish to add that the phrase melekh ba-olam (King of the universe) was eliminated from the basic benediction formula, while the term melekh (King) does appear in several places; vide Tosafot, Berakbot 40b sub ten.

בנהרדעא לכר מההוא יוכא ראחא פולמוסא

דטלכא לסתא ואפרידו רבגן ולא צלו וצלי

לי ביוצר והוא ירור שלא ברובר עיר ירויב

רכי תנינא קרא קבוה דר ינאי ויתיב וסאבר

הלכה כר יהודה שאפר משום ר' אלעור בן

עוריה אל לפוק קרא קראיך לברא דאין

הלכה כרכי יהודה שאטר משום ראביע איר

יודען אני רארוי את רכי ינאי דצלי ודרר צלי

איל רבי ירפיה לד' זורא יודילפא מעיקרא

לא כוון דערויה ולכסוף כוון דעתיה איל יהוי

מאן גברא רבא דקמסדורועליה: "רי אמי

ור אסי יאעד, דהוו להו חליסר בי כנישחא

בפבריא לא הוו מצלו אלא ביני עמודי היכא

דהו נרס אחמר רב יצחק בר אבדיםי משם

רבינו אמר הלכה כר יהודה שאמר משום

ראכ"ע ר' הויא בר אבא צלי והדר צלי איל

רבי זירא כאי מעכא עביד כר דובי איליכא

משום דלא כוון טר דעותיה והאמר ריא

לעולם יפוד אדם את עונפו אם ייכול לכיין את לכו יתפלל ואם לא אל יתפלל אלא רלא

ארכר כד דדים ידוא והתציא מעה ולא

הזכיר של ריח (ה) (ה) בערבית אין כוחוירין אורו

מפני שיכול לאומרה בשידית יבשרית אין

מחזירון אורוו מפני שיכול לאומרה במוספין

במיספין אין מחזירין אותו מפני שיכול ' לאימרה במנחה איל לא איחמר עלה איר

סרכן: רדרתניאן משה ולה ההיר של כיה בערכים הין מחירין ב ושרוויים דשמרים. מאן בברא רבא רבא באים אים היה הים יחסן היום . ליג ליה דוגה העורט בסמון במונים היום שהירין ב ושרוויים השמרים מאן בברא בא היבא בשל מה בים החדם שבשבים

מפלח התוספין היטה: משום רבינו. רכ יבצבור שנו. דפין מחזירין משום דשמע ליה מש"ל ואיכא מקצה הוכרה מכל כיפיד לריך למצר. וכהדיג מפרש לה בשיל משום פירחת דעבורת אבל יוויד הדר. טעה ולא הוכיר בנצוספין. שהספלל ספה פוער כמה ישהוה בין חפלה לחפלה. כי סים פליו לחור ולהספלל או משום דעעה או משרם מוספרן כמה ישרבה כין א לאר: שהתרונן. שמכם דעמו מיושכם לפרון דכריו נלפון מסנה: שתחדורל לשון מילוי. וסים סים אלם בלישנה נעלמם פליני. בחדש מלא. כפהחדם שלבר מלק משון לים בי ימים סלכך יכול לאימרה למסר דערנים של מסר רדם נמור יותר מן הרפשון: מכדי טענא שומר. שלין מקדשין מת סמדם מינה

חדרן עלך תפלת השתר

בובד ראש. סכננה: שהדן שעה ארות במקום שבמי להתפלל: בכו' אשתונה אל היכל קרשך בירוצוך. מפוךילה: מציין משיה. מקשע עלמו כנגדיו: עבדו את הי ביראה. ספלה שהיל לני כתקום עבודה עשו אוסה ביראה: •בבל

עצב יהיה מוחר. כשלרם מרלה

אם עלמו עלב יהיה לו שכר: דהוה

"היצ אוין הלכה כרכי יהודה שאמר משים ראבים. אלא הלכה? בנוחריםא. לפי שים שם צטר והשלים פוסוכי. פולשיסא. חיל: כרכם רם ספס ריח דלהה מיים (ג) רבי אמי ורי אםי ב דצלי והדר צלי. ולמה ליה כי ספלות אלא ספם ש שפרים ואפם של שהיו מספלנים ביפיר כרכם, כיני שמתי דגרם לאשמפים דהלכה ב מוספין ש"מ לים ליה דרארים. והילמא מעיקרא לא בדון דשויה.

סם בים בים מסף למנה לפי שנון מקובעין כי לי נמי מים בים בים מסף למנה לפי שנון מקובעין כי לי נמי בשן כן שנים בים לי לימו וצב אמריטו נוס לים : פי לפיף או די דיסה דע ממלה למשלה . ע בקרי פי אם מדי בברך ימסה בין ממלה למשלה .

כנון חום שמשה ורולה לסמפלל שנית וכן בין מפלח שחרים מה ד משי ש להפלח המוספין: בדי שחחתלל מהי פי פי קס דעתן שליו. וממרט בירושלמי דהיום ברים פרקן (יף פי) מה שמקדון מת שם מתיים ותיפוק ניה משום רשת משים דרים פיים פיי הכו פויף 1: דוקלו למשום פלוה למדום מדברת הישרי פינשה פיום ורים דוקלו בלילה למשום לון שפרת מל מן: א פ פר פר מסדרין לצרע לפר שלין מקרשין א פ פר פר מסדים כלילה לאכל בלילה שלים

שלסמיו ולא נראה לחלק: ס מו אם פספים מפרתברא מינחו דרב נחדם פלח. כנופר שחיה

אימו שלפניו מלא דאו יכול לאימרס בערכית של מחר שסוא פיקר וסים שמר כיר ילחק לכל דכר שאמרו חכמים חין מחזירין חום כגון יפלה ויכה בערכית ועל הנסים לה מיבעיה אם מקר רגליו (ג) ושחה בברכה שלחתרים דחין מחזירין חוסו חלח אפינו לא פקר אלא שפיים איחה ברכה שחקט בה לאומרה אין

עין סשפט נר סמת

סרו א פיי פייר מטלי משמי של שו ופיי TO STATE STREET & TO שם שושים פרם ש מתואריון לציחו שכבר מקורש מיום

> ---רבנו חננאל ראה בעמר הפודס

פרק אין עומר ברכות חמשי

כהן נרול בסוף כל ברכה וברכה והמלך

תהלח כל ברכה וברכה וסוף כל ברכה

וברכה אמר רבי יצחק בר נחצצי לדירי מפרשא לי מיניה ודיכל החיום כמי

שאבונו כוק נוזל חרלת[4] כל ברכה וברכה

המלך כיון שכרע שוב אינו זוקף שנאמר

כריעה על ברכים שנאמר מברוע על ברכיו

השתרואה זו משום ידים ורגלים שנאמר

הבא נבא אני ואכוך ואדוך להשתחות לךי

ארצה "אפר רב חייא בריה דרב דונא חוינא

לדו לאביי ורבא 'רכצלו אצלויי רצי חרא

הכורע בהודאה הרי זה משובח וחציא אידך

כהן גדול בסוף כל ברכת. כל מס שמום בדול מוסר צריך למכניע ולהשפיל פנתה אינו ווקף. עד שינמור: קם מלפני מזבח ה' מברדע. כישיה דקרם ויהי ככלים שלמה להחפלל והור כם מכרונו ארצה. לשון משממה משמוב דינוצלו אצלויי. כשמשלין על סניסט פין

תצרה אם פקערון ידיכם הנליהם שלם מעין על מיהן. בתחלה. סרעי חוינא לרב נחמן דברע. ממלה ומוף: בהדאה דהלל. מתו לכי כי עוכ מתני אם שנורה. אם פרונה מסלמי כסי במרולה ואיני נכשל וסחנמי טרעת מלרי אל פי כל עה שארי חפך להאריך במתטרים: שרביא מטורף "יודי כבלות שלכה להתפלל ונו" כם כלפנייניס במלה. יונשו ממרו לשון שורפון כובח ה' מברוע על ברכיו: ת'ר * יכדה על *" לו מפלתו נשמי נשמר המפלה אפים שנאבר "וחקד בת שבע אפים ארץ שם שהתפלע עליו מעורפת וערודה ממע ואינה מקובלת: גבו' אחייא. בהיכל

המאו מן סכרבות סוי עישות סיכון

רכב באבות. שהוא ממלת המפלה

דירמו סום שפין מפן נה: בורא ניב שפחים. כשסנים ברים בחידם ח מוסמים על סעלום: לא נתובבאו, ספורבות והשמשובי עיון לא ראמוה. לה כרחים ולה כבלים לשום כבילב רוצוק. שסיה רשון כל ימיו מן הפבירה דסים לדיק מפיקרה הלצוד חכוה. שלמפו משלה מנוסו סחמה סוא न्वरं त्वतात्वा. वरिवा देश -वर्त वन्त לא חסרתם. ששה כעבד. כן מים נכנם חולם שלה ברשות: כשר לפני המלך. שאיט תניל לכם לפרו: חלונות. שנוכעין ני שיסין נכי שמול מסחכל כלפי שתים ולכו נכתב רשולי בבקתא. כנקשה שכוף לו

ולנו נפנה. הדרן עלך אין עומדין

במקום לנישום חלה עליו לימה מלי

ידוד, של אשים . ומייםי קרא אביצ דלשכחן נמי בשנין אתר ים לומר דקים לים מקבלה דקידם מל חצים ומייםי קרא להני) לשנם ישר אם ושמו אם מל לדיםן ג' רברין לנו כאחם משן . וכא דאמרי בשף פרק מים מל לדיםן ג' רברין לנו כאחם משן . וכא דאמרי בשף פרק מים

יכול לכרין יספלל ואם לאו אל יספלל ים לפרם סחם כמי באחם מכן: הציף שלי מחן דמלי בבקמו.

(סימ משרמשל הלביר) של היים לבנור והחלים לבנית הלביר ה בני אדם לפטר והולרי דרכים: ככור המחה. ושעתה לפי שחו מסכיים על חטואי אכל אם

משרש חסואו דומה שאינו מחביים עליו ואמריט לעיל שרק קשא (ד' יכי) כל הפוסה דבר ומסביים מחלים לו מיד:

הדרן עלך אין עוסרין

לי לפרף זו הדרן עלך אין עופרין דרי זה מנונה לא קשיא הא בחדלה הא מי פרי פרי פרי מי לבסוף רבא ברע בחדלה ומא א ני פרי פרי פרי פרי לה רבון אמאי קא עביד מר הבי י אמר להו חוינא לרב נחמן רכרע וחוינא ליה לרב ששח רקא עבר הכי והתניא הכודע בהודאה הרי זה כנותה ההיא בחוראה שבהלל והחניא הכודע בהודאה ובהודאה של הלל חרי זה מנתה כי תניא ההיא בהודאה דברכת רכות: מרער המתפלל ופעה סיכון רע לו אם שליח צבור הוא סיכון רע לשולוזו מפני "ששלותו של אדם כמותו אמרו עליו על ר' תנינא בן דומא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה די חה מת אמרו לו מנין אחה יודע אמר מית מכל שליי שרוה מחפלל על הרולים ואיבר והנד מה מת אבוד לו בנין או זהיון ע אני התחומבים בל היו אני שהוא מקובל ואם לא יודע אני התחומבים בל היו אני שהוא מקובל ואם לא יודע אני יידע אני שהוא מקובל (אם לא יודע אני יידע אני יידע אני שהוא מפורף: [2] ארייא אדר רויא אמר רב ספרא משום חד רבי רבי (או אני) אינה אלי וואים בחלי היו אני הברייתא המתפלל "צריך שימין את לבו בבולן ואם מדי מל מי מיידע מהר מל מל המה אינו יכול לכוין כבולן יכוין את לכו באדת אד היא אמר רב ספרא משום אינו הל מל מה אד היא אמר רב ספרא משום מה המה משום הדבי רבי באבות: אפרו עליו על רבי הניגא וכר: בנא דגי מילי אד היא משום יהושע בן לוי האבר קרא "בודא ניב שפרום שלום שלום לודוק ולקרוב אמר

מצוה

ט ביניי פיט מסלי פסלט סליי: 2 10 05 79 3 KD פונג פטרן יע: סוב נפרי שם סלי יו אריש סלי משוערע שרפ פר פת פרען:

סרו פרי פיים מס סלי!

מו חפיי פין שאל :7 0000 town מצין יש מותר שרים מטלי משלט סלי ו ממני משלט סלי ו ממני

:) (at 6. et dat) (.)

רב נסים נאון

פרק רביעי

א המשה הברים מעכבין את התפלה אע"פ שהגיע וטנה. פרדת ידים. וכיסוי העדוה. ופרדת

מקום תפלה. ודברים התופוים אותו. וכוונת הלב: ב ישהרת ידים כינד רוחץ ידיו בפים עד הפרק ואחר כך יתפלל. היה מהלך בדרך והגיע זמן תפלה ולא היה לו טים אם היה בינו ובין המים ארבעה מילין שהם שמונת אלפים אפרו הולך עד מקום המים (יו) ורוחץ ואחר כך יחפלל. היה בינו וכן המים יותר על כן מקנח ידיו בצרור וכזאו בעפר או בקורה ומחפלל: 3 כמה דברים אמורים לפניו אבל אם היה מקום המים לאחוריו אן מחייבין אותו לחזור לאחוריו אלא עד מיל י, אבל אם עבר מן המים יותר אינו חייב לחזור אלא מקנח ידיו ומהפלל. במה דברים אמורים

חשנת הראב"ד יאכל שודית רוחן פניו יוייו ותליו כר. סוכ סופריו דיל לפ יוספי תליו למס פכייל: שאינו מפודד להפלה אלא ידיו בלבד בשאר הפלוח הרץ מהפלה שהריה "אבל שהריה רוהץ פניו ידיו ותליו ואחר כך יתפלל. ואם היה רחוק מן המים מקנח ידיו בלבד ואחר כך יתפלל: ד יכל הממאין נטרוחצין ידיהן בלבר כמהורין ומהפללים אע"ם שאפשר להם למכול ולעלות משומאתן אין המכילה מעכבת. וכבר כארנו שעורא חיקן שלא יקרא בעל קרי וחבלכר ברברי

במף משנה בל 31 18

אהכה. הלכות תפלה פ"ד

פרר יומען פרר דָשׁיםי פֿמ רְברי יעפר דעלי וסורר עלי כטומד ולמס עי מפני מפנים פולם פסם על פסרים המסם של שוספון ומאפותי מעדר המם לין מפלם משוספון מאם נבגור ליל כי ירמים לרבי זירם היילמה מפיקרה לה ביון דעסים השפשה ביון דעסים ומדאמר לים סכי למד רביט שאם משפעל כלה כווני מחר וקמפעל בכחום וריב הילדים ודיל:

יא בר שניחק ופיחק וכר. פרק פי שמפי (כייר.) פייר פנינה מני רחיפי מו רכי שניחק ופיהם ומתנום מיפיני המנהק ומפהק כמפלמו הרי זה מנכי הרום ליק כמן למונמי כמן לרטע:

לפיבך חבא מן חדדך וכר. פיחבין כי מור (דף פים) פיר מלפור מכם מורן ל ישפלל ני ימים ומפרק רכים דסיים כל כן סדרך ולפסר שק סיפה נירספו בנתרל וגם כרכריו זיל נכלל שסכה כרכך לה ישפלל מדעקנו לר מילר וכייל דקשמה מפני שסום פיף לו מילר פכל מס דעמו מכוונם ישפלל ולמדע כן מדווסריע ספס פניים דקפולל כי מוד כפורום לה מגלי פלחם יוער ואם פישה דכל פרט פפורים מאר רבושה דשבום דשמושל שנה וקשי דשבום דשמושל סים מויק לו סדרך ולסכי לה מצלי עד מלמה יונוי הכל הם לה סים מצוער סים צריך לסספלל

וברוב פריר מנות ניסון נו סקים כלותר שסקים ותמנו נותו למתלה פיסון פה סקים שפוננם פיו סרכה. ורש"י פרי פיסוק

מיד: מצבא רעהו ובר. פרון סדר (שם) סמר רכ

סום מרום סיולם דרך ספה נקול כתנכג מולנים: ויכרוק נקביו ויסיד כיתו תיעו וכל הדבר הפורדו ואחר בודכון לו רוק וכר. שם כיב מתר רב יסודם כך יחפלל: יא ימי שניהק ופיהק. ויוונחעמש בחפלתו סים שמד בספלה ושרמן לו רוק מכלישו אם לרצונו הרי זה מנונה. ואם בדק גופו קודם שיחפלל בעלישו ולפביע כפר סכי דרכינו נודמן לי רוק ובא לאונמו אין בכך כלום. מדמן לו רוק בתפלתו ומספים למחרים משום דמנים דעמים: וכחב ס"ר מטו דרכים מפרע פתקיה וריקה כיד כמו מכליעו בפליחו או בבנדו. ואם היה מופעד בבך פסקים כי פרפי פכל לה כפיו משום קלים רלש. משפת בירושלתי דרוקל משתם ספרם חל דשומר ושפת בירושלתי לם פיים כו לפור צורקו בידו לאחוריו כדי שלא יצמער בחפלה תמצא מרוד. יצא ממנו רוח מלמפה כשהוא עומר בחפלה פירום ושפייל מושמו שלם כלחום: יצא ממנו שלא לדעתו שוהה עד שתבלה הרוח וחוזר לתפלתו: רוח וכר ער ורטח במיתחצו. כריים! שם וסוכר יב יבקש להוציא רוח מלממה ומשער הרבה ואינו רכים דשמשמש פחר למקומו שראשון ולם ישפר יכול להעמיד עצמו מהלך לאחריו ארבע אמות ומפתין עד שתכלה הרוח. האומר רבון כל העולמים יצרחנו במקומו כלפרון ולפפר פולמ סיפה כוונת בה"נ שכתב מחר לפפלמו ומפפלל:

פיים כר לפי למכר רד כל פלין דפנו מיופנת שליי לא ימסלו: בון לפייבך צרייך לישב בקפ זכר. כלותר לפריג דמיים למסום פנה מסו

ינ דרה שמר בושלה וכר עד שיכלו חברם. ברייפה (שם כייב בי) המפלינו ממם משולף למיכן מחד וכמד מר"ף דיל בשם רביע ספי גמון דיל דסלכה כמ"ר למקום שפפקן ואם שסם כדי לגמור אם כולה מחר לכלם:

כמקידים סרושונים מיים לריך לישו מפע: וארד כך יהפלל בנות וכונונום וכו. משנה שרם ספלם השפר (כ"ם:) רכי מלישר מותר סעושה מפלמו סגע מין מפלמו ממטונים וכנמום (דף כיים בי) מחי קכם חיר ישוקב כר חידי מתר רבי מושפים כל שמפלתו דומה עליו כמשפר ורכן פתרי כל שליט שתרה בלפון מפנונים. ורבינו כמב דמרווייסו

ידי וכן חסשתין וכר. פני פגם קמיה דוכ נסמן כר ינחק במגילה פרק כני הפיר (כ"ו כ"). ומדם רכינו כרי שישפוק דברי המפלה מפיו סום פינדם מה שממרו שם כל די ממום מפלמו פרורה נפיו ורמושי שרספן שפווחיה: פו בוונת חלב כיצי ובר. ומס ממפול מר, כדים מסלם השמר (דף לי:)

חחר לראש: יד יוכן המשתין מים שוהה כדי הילוך די אמות ואחר כד יתפלל. ומשהתפלל שוהה אחר תפלחו, כדי הילוך ארבע אמות ואחר כך משחין כדי שיפסוקי דברי התפלה מפיו: מון ייבוונת הלב כיצד כל תפלה שאינה בבוונה נקאינה תפלה. ואם התפלל כלא כוונה כפי שמסים כנחם וכמסטנים ושלה מרחם שליו כמשפר דע"כ לם פליצי רי סושפים ורכע ללח חחר ומתפלל בבוונה. מצא דעתו משוכשת ולבו מרוד

אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו. לפיבך הבא כון הדרך והוא עיף או כיצר אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו. אכורן חבמים ישהה שלשה ימים עד שינוח ותתקדד דעתו האח"ב יתפלל: מון כיצד היא הבוונה שיפנה את לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאלו הוא עומר לפני השכינה. לפיכך צריך לישב מעם קודם התפלה כדי לנוין את לנו ואחר כך יתפלל בנחת ובתחנונים ולא יעשה תפלחו כמי שהיה נושא משאר ומשלינו והולך לו. לפיכך צריך לישב מעם אחר התפלה

נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וירוע לפניך חרפתנו

וכלמתנו חרפה וכלמה בחיינו תולעה ורמה במיחתנו

וחחד לשקומו ומתפלל: ינ יהיה עומד בחפלה ונמפו

מי רגליו על ברכיו ממחין עד שיכלו המים וחוזר

למקום שפסק. וחואם שתה כדי לנמור את התפלה

א סמרצ (בפין ריע פור מרה פר לרכ לרו) ב עוד ער עד עד ממרג פפון ריען ג עוד ער פר פרה מפרג מסו ר שוד ער לרמ ממרג מסו ה עוד עד ממרג מסו - האדצר

לחם משנה

וסים לו לחוק. מיסו לבר רכים ייל דבוקיקה שים מושיל בריקה ודשי דשפים שם יסיר קודה לאתמו מדמ מין דמים שוציל בדיקה לממין סרוק סכם כש בניסוק ופיסום בקיב. לא שני לים הצמי כרופני לים ספם אבל לפי רפיי ודל למים סטור קשה ולים. ופנין ממשתם בבנדו שהוכירו שם לם הוכיד רביע ולם ידעמיו: יצא מבנו רות. עם כי מכם מעסמים מינים דרכ יהודה וכרי מתר מיזיל ומשמע מפכמים לפנם וכרי מיכם דמתרי היה פותד וכר: ינ חיד, שימר בחפלה ובר. כמיישל שם (דף כיכ כי) ומפשם שפסק כלן מופלה שסה כרי לנפור אם כילם מחר וכקדם פסק אינו מחר הלך אמר שינום רכו מרייף

ישפלל ואם משפלל מפלמו פוענים ואפרו שם לא שני אלה כשאין יכול לשכות נעומו אכל מס יכול לספרת בעלמו מפלמו מפלה, ותשתת לים לרכים דיל מדקסתר מפלמו מפלה משתת לכחמילה אין מספלל:

ירך וכן המשחרון וכרי. כמבילה פי נגי ספיר (דף ס:): ירך וכן המשחרון וכרי. כמבילה פי נגי ספיר (דף ס:): מון בוונת חלב כיצר. נפרם מפלם ספסר (דף לי:) מפמע סרי דחמר שם ודילמם יכול נסון וכו יכון נמסם פסס תמ יוצרי להפיכה למ ספרו המדים כם המספל בי המנו ו"ל:
בי ביוצר מספר בסף כי פי שומדין ודף לדיו) דלפיכה למנו משל ממו מספל בי המנו בי אים מחודים ודף לדיון לשמים מי המספל בי המנו ו"ל:

יא פר שניחק ופיחק תתומש בתפלחו אם לדומנו חדי זה מנונה וכו". ספר פינות שכמו ובינו זיל מראה שסום שיפוש מלמשלה דלמאי קרי שיפוש מדכמו בסר מכי ילה ממנו רום מלמנוה משמם דלה קרי פיטוש מלמטה תרשה ודלי דלה גרים רבינו בנמרם בפרק מי שממו (דף כ"ד:) מנסק ומפסק לפ קשים כפן לפונטו וכי מפססם פמססמם נוד לה קופיה כאן מלמשלה כאן מלמשר כניוספו כובר ויו שכנו כיינ אלה פייטות מעייסות וכר משום דושמעה לים דפייטות לשולם לה פור אלה למותה אבל ניינום רבים ויול כיה בתלמה ופייבות ופייבום לא ביין בניקב קודם שלה קרי לידעו מפיר שיכון באומס ספם לפובעו ושלה אבל רפיי דיל לה קרי לרלונו מפיר שלה בדק ולאונסו מפיר הבריקה דמשפה ליה דבויהות אם היו שלה ביין בניקב קודם ואם בדי ביים ביים ביים להיים ביים להיים ביים להיים ביים להיים ביים להיים ביים להיים

פרק עשירי

מי השהתפלל ולא כיון את לבו יחזור ויתפלל בבוונה. (שואם כיון את לבו בברכה ראשונה שוב אינו צריך. מי שמעה באחת משלש ברכות הראשונות תחר לראש. ואם מעה באחת משלש ברכות אחרונות ייחוור לעכורה. ואם מעה באחת מן האמצעיות ויו חוזר לתחלת ברכה שמעה בה ומשלים תפלחו על הסדר. וכן ש"צ שמעה כשהוא מתפלל בקול רם על דרך זו הוא

הלכות תפלה

פ"ד הל"א ה' דברים ממכבין את המפלה אמיפ שהגיע אתיה בגוונה אינה וכו' וכוונת הלב וכו' כילד כל מפלה שאינה בגוונה אינה חבול מחלה את המפלל בגוונה אינה מחלה את המפלל בגוונה מינה מחל המחוד לבמפלל בגוונה מלא דמחו משובשת ולבו מרוד אחור לו להמפלל מד שמחשב דמחו מכ"ל. ממסימת לשון הרמב"ם מבואר דדין כיונה בוא פל כל המפלה שכל החפלה הכוונה ממכבת זה, וקשה ממה שמחק הרמב"ם בפ"י שם ז"ל מי שהמפלל ולא כיון את לנו יחוור ויחפלל בכוונה ואם כיון שהמפלל ולא כיון את לנו יחוור ויחפלל בכוונה ואם כיון את לבו בברכה ראשונה שוב אינו לריך. דמבואר להדיא ההסוגה אינה מעכבת רק בברכה ראשונה, ול"ם.

הראה לומד דמרי צווני פוטח יש בחפלה, כאחח כוונה של פירוש הדברים, ישורה הוא דין כוונה, ושנים שיכון שמוא שמד בחפלה לפני די. כמבואר בדבריו פ"ד. שם דיל ומה היא הכוונה שישנה את לנו מכל המתשטח ויראה שלח כאו מאלו שומד לפני בשכינה. ונראה דכוונה זו אינה מדין כוונה רק שהוא מעום מעשה החפלה, ואם אין לנו פנוי ואינו רואה את שלחו שעומד לפני ד' ומתשלל אין זה וחשה תשבה חשלה, והרי הוא בכלל מתשסק דאין בו דין מעשה. משקה משלה, והרי הוא בכלל מתשסק דאין בו דין מעשה. אומיר מתכבם כוונה זו בכל התשלה. דבתקום שהיי מתשסק דינו כלא התשלל כלל. וכאלו דלנ מלות אלה. והלא ודאי

חדושי רבנו חיים הלוי

חדושים וביאורים על הרמב"ם

- K D

רבנו תגדול הגאון החסיר רבן ומאורן של כל בני ישראלי מרן רבנו חלים הלוי וצוקלהיה מאלאוןייציק מלאים ר'ם מחישינה הנחלה דחלאוין ואחר אניו זרם נשיו בריסק.

בתוספת

גליונות החזון איש

דלפנין שלם החפלה כל היים ברכוח חשכבין. ורק היכח שמכון ומכיד מעשיו ויודע שהוא פומד בחסלה אלא שאינו יודע פירום הדברים שוה דין מסוים רק בתפלה לבד, הוספת דין כוונה. בזה הוא דאיירי הסוגיא דברכות דף לדד המהפלל לריך שיכוון לכו ככל הכרכות ואם אינו יכול למון אם לכי בכולם יכוון באחת מהן. ארית ארים משום חד דכי רבי בחבות. ובחמם דגם בדין כוונה מרי דינים יש בוה, חדה דין כוונה שמכוון למשוח החלוה והוי מדין כוונה של כל המצוח דקריל מלות לריכות כוונה. ובום חין חילוק בין ברכה ראשונה לשאר הספלה. כיון דהוא דין הטובו בכל המנות. וכשחר המנוח דכל המנוה כולה נריכה כוונה ולא מהני כוונת מקלחה הינ בתשלה דכוותה כולה לריכה כוונה. חהו ששסק כן הרמבים דהת דבעיע שידע שהוא שומד במשלה משכב בכל החפלה כולה. והייט מחרי סעמי. חדת משום דכלתים הוי מחפסק. ועוד משום דין מלום לריכות כוונה. דתרווייהו מעוכני בכל התפלה. כמו בכל המלות. ודק בכוונת פירום הדברים דהות דין מסוים רק בחשלה כום כוח דקיצ דלח משכבה רק בברכם ראשונה דאבות וכמכואר בהסוניא דברכות דף ליד,

הלכות תפלה

פ"ד חל"א. ה' דברים כו', ד"ה ונראה כו', וע"כ מעכבת כוונה זו בכל התפלה. כו'.

זכו דבר שאי אפשר דבשנה שתחששת ולבו מהרהר בדבר מן הדברים ודאי יש כאן היסח הדעת מכוונה שכחב הר״מ, וכבר אמרו ב״ב קס״ד ב׳ דעיון תפלה אין אדם נילול מהן בכל יום, ואמרו נחזיק שיבוחא לרישא דעיון תפלה אין אדם נילול מהן בכל יום, ואמרו נחזיק שיבוחא לרישא כמש״כ חר שם מהירר, ואפשר כוונח הגאון ז״ל בשעה שעומד להחפלל וכל החפלה סחמא כלשמה, וא״ב לא שייך לדון אי סגי באבוח, ולו״ד הגאון ז״ל ו״ל דהר״מ בפ״ד בעיקר התפלה איירי וענינה, אבל שישור בדברי שחייבו חכמים לעכב פר בפ״י, וכן בגמ לא חניא בחד דוכחא, ויש בדברי הר״מ העחק מאמרי חז״ל בהפלגח הכונה אבל אין כולם מעכבים, ואם שמד מחוך הלכה שאיוה סחקה אינו חחר ומחפלל, וכן כיו״ב, וכל אדם העימד להתפלל לא שייך בו מחשסק דלעולם יש בו ידיעה כהה שהוא חפלה לפניו יחי, אלא שאין לבו ער כל כך ובידיעה קלושה סגי דישבד, אלא שאינה רלורי ומקובלת כל כך.